

GASK

ŠKOLÁM

ZAPNI SVĚTLO PRO PEŠÁNKA!

VÝTVARNÁ SOUTĚŽ věnovaná umělci Zdenku Pešánkovi,
pořádaná Středočeským krajem a Galerii Středočeského kraje
pod záštitou hejtmanky Středočeského kraje Petry Peckové

Vážení a milí výtvarní pedagogové,
přijměte pozvání a výzvu k malbě, kresbě, objektové i multimediální tvorbě a zapojte se do výtvarné
soutěže *Zapni světlo pro Pešánka!*

Zadání soutěže:

Zdeněk Pešánek dokázal vidět svět jinak. V době, kdy většina umělců malovala na plátno, on vnímal světlo jako sochařský materiál, hudbu jako barvu v pohybu a město jako živý organismus rytmu a energie. V současné době může být dětem jeho výtvarný jazyk překvapivě blízký – blikající světla, mihotající displeje, zvukové efekty i záře digitálního světa.

Kutnohorský rodák byl první na světě, kdo ve své tvorbě došel na hranu experimentu – a právě tam dal vzniknout první světelně-kinetické plastice.

Jeho odkaz je výchozím bodem letošní krajské výtvarné soutěže, která nabídne dětem, žákům, studentům a jejich pedagogům prostor pro nápady, vynálezy a kreativní pohledy na současný svět. Cílem není Pešánka napodobit. Cílem je zvědavě si s ním povídat: co by dělal dnes se všemi možnostmi, které máme?

TÉMA SOUTĚŽE

ZDENĚK PEŠÁNEK

Pešánek spojoval umění s technikou, světlo s hudbou, pohyb s prostorem. Byl vizionářem své doby – a inspirací pro tu naši. Soutěž otevírá téma světla, pohybu, rytmu, hudby, města, technologie, budoucnosti a imaginace.

DOPORUČENÉ VÝTVARNÉ OKRUHY

Učitelé si mohou zvolit jeden z těchto směrů (nebo je kombinovat):

1. Světlo jako barva – průsvit, koláž, stín, odraz

Pešánek jako první v českém umění vědomě pracoval se světlem nikoli jen jako s prostředkem osvětlení, ale jako se samostatným výtvarným materiálem. V jeho pojetí se světlo proměnilo v „barevnou hmotu“ měnící prostor, náladu i rytmus vnímání. Experimentoval se sklem, průsvity a světelnými projekcemi, čímž předjímal dnešní práci s videoprojekcí a světelným designem. Koláž a odraz lze chápat jako metaforu jeho snahy spojovat různé zdroje v jeden pulsující celek.

2. Pohyb a rytmus – kresba v rytmu, opakování, vzor

Pešánek chápal pohyb jako klíč k moderní době. V jeho „kinetických plastických obrazech“ se světla rozsvěcovala a pohybovala v rytmu hudby nebo průmyslového života. Jeho práce byly blízké futurismu i Bauhausu, kde rytmus a opakování znamenaly vizuální znázornění energie moderního města. U Pešánka nevnímáme vzor dekorativně, ale dynamicky, v novém tempu civilizace – v rytmu strojů, provozu, světelných reklam.

3. Hudba v obraze – grafické partitury, co „hraje“ barva?

Pešánek byl fascinován vztahy mezi zvukem a obrazem. Věřil, že hudbu lze „přeložit“ do barvy a světla, a naopak, že vizuální rytmus může vyvolat hudební dojem. Jeho slavná světelná fontána pro Světovou výstavu v Paříži (1937) byla koncipována jako „barevná symfonie“. Z tohoto hlediska není grafická partitura jen záznam zvuku, ale i obrazová podoba rytmu a harmonie. V dnešní době by Pešánkovy pokusy mohly připomínat VJing nebo vizualizaci hudby v digitálních médiích.

4. Město a technologie – krajina budoucnosti, roboti, sítě

Pro Pešánka bylo město živým organismem. Fascinovala ho nejen architektura, ale i světelné reklamy, pouliční lampy, ruch továren, elektrické rozvody. Vnímál techniku jako partnera umění – nikoli jako hrozbu. Proto se jeho tvorba dá chápat jako raná „mediální ekologie“: snažil se estetizovat moderní technologie a učinit z nich součást kulturní zkušenosti. Dnešní roboti, digitální sítě nebo chytrá města by mu jistě byly fascinujícím materiálem – stal by se možná „umělcem algoritmů“.

5. Návrh světelného objektu – skica, model, koláž, popis

Pešánek byl nejen umělec, ale i vizionář-architekt. Své plastiky často prezentoval formou návrhů, modelů a studií, protože realizace nebyly technicky či ekonomicky možné. Jeho kresby a skici mají proto stejnou hodnotu jako hotová díla: jsou projekty budoucnosti. Návrh světelného objektu dnes přímo navazuje na tento jeho přístup. Už samotný proces uvažování, jak by světelný objekt fungoval, jak by komunikoval s prostorem a lidmi, je pokračováním Pešánkovy imaginace.

6. Pešánek dnes – jak by tvořil v roce 2025?

Kdybychom si představili Pešánka v současnosti, pravděpodobně by pracoval s digitálními médii a interaktivitou. Jeho cit pro propojení hudby, světla a pohybu by našel přirozený prostor v imerzivních instalacích, virtuální realitě či chytrých světelných fasádách městských budov. Pravděpodobně by zkoumal obnovitelné zdroje (solární panely jako materiál i jako estetický prvek), ale také „živé“ technologie, které reagují na přítomnost diváka. V jistém smyslu by byl průkopníkem „media artu“, podobně jako ve své době byl průkopníkem světelně-kinetické plastiky.

KATEGORIE:

- Mateřské školy
- 1. stupeň ZŠ
- 2. stupeň ZŠ
- Střední školy
- Speciální školy
- Základní umělecké školy

VÝTVARNÉ TECHNIKY A ODEVZDÁNÍ

Plošné práce: kresba, malba, koláž, grafika, digitální obraz aj. do formátu B2

Prostorové práce: foto a video dokumentace, později fyzické doručení (na základě výzvy od pořadatele)

Multimediální nebo časové formy: video, animace → zasílejte pouze ve formě dokumentace

(fotografie, PDF, video do 2 min.)

Podmínky účasti:

Každý autor jedna práce, kolektivy označit jako „kolektivní dílo“

Práce označit: jméno autora, věk, název díla, škola, třída, pedagog

Elektronická podoba: JPEG, PDF (max. 10 MB) nebo MP4 (max. 2 min.)

TERMÍNY

PLOŠNÉ PRÁCE

Uzávěrka odevzdání (fyzické doručení do GASK)

do 10. dubna 2026

MULTIMEDIÁLNÍ PRÁCE

Uzávěrka odevzdání

(elektronické doručení na VratnaMilitka@gask.cz)

do 10. dubna 2026

PROSTOROVÉ PRÁCE

Dokumentace prostorových prací

(elektronické doručení na VratnaMilitka@gask.cz)

do 27. března 2026

Uzávěrka odevzdání

(fyzické doručení do GASK na základě výzvy od pořadatele)

do 10. dubna 2026

Komise 20.–24. dubna 2026

Informování o výsledcích

27. dubna – 1. května 2026

Slavnostní vyhlášení výsledků v GASK

25.–29. května 2026

datum bude upřesněno se zasedáním komise

Výstava vítězných prací ve Vizuálních hernách GASK

12. května – 14. června 2026

ZASÍLÁNÍ PRACÍ

Plošné práce a prostorové práce na základě výzvy od pořadatele:

Lektorské centrum GASK

Galerie Středočeského kraje

Barborská 51–53

284 01 Kutná Hora

(označit „KRAJSKÁ VÝTVARNÁ SOUTĚŽ“)

Digitální práce a dokumentace prostorových děl:

VratnaMilitka@gask.cz

KONTAKT

Karin Vrátná Militká

+420 702 045 215

VratnaMilitka@gask.cz

GASK

LEKTORSKÉ CENTRUM

Karin Vrátná Militká

+420 702 045 215

VratnaMilitka@gask.cz